

PREJEMNIKI

Predsedniki parlamentarnih strank
Vodje poslanskih skupin DZ
Poslanke in poslanci Državnega zbora

Ljubljana, 17. januar 2012

ODPRTO PISMO

TEŠ 6: Moratorij na odločanje, etično razsodišče ter trajnostni energetske scenarij kot bistveni elementi katerekoli koalicijske pogodbe

Vse parlamentarne stranke pozivamo, da se zavežejo k sprejetju takojšnjega šestmesečnega moratorija na odločanje o projektu TEŠ 6, ki ga bomo izkoristili tako za ustanovitev posebnega etičnega razsodišča, ki bo na transparenten in celovit način ovrednotilo projekt z vidika ekonomske, okoljske, družbene ter medgeneracijske sprejemljivosti, kot za pripravo trajnostnega energetskega scenarija.

Spoštovani člani in članice Državnega zbora RS!

Ne glede na to, kdo bo sestavljal novo vlado, je jasno, da je pred prihajajočo vlado pomembna in neprijetna odločitev o usodi projekta TEŠ 6. Odločitev je težka in tega se zavedamo. Odločitev vlade o usodi TEŠ 6 bo v bistvu odločitev o energetske in podnebni politiki naše države, saj ta odločitev determinira ključne cilje in usmeritve Nacionalnega energetskega programa ter sprejem podnebne zakona in strategije. Odločitev bo prav tako v veliki meri določala prihodnje stanje javnih financ. Zaradi tega mora vlada o tem projektu končno sprejeti odločitev. S tem bo prevzela vso odgovornost za doseganje ciljev energetske in podnebne politike, za javne finance in življenjsko okolje ter zdravje državljanov in državljanek Slovenije – ne le za en mandat, temveč za desetletja.

Že dolgo se v slovenski družbi pojavljajo številni glasovi, ki pozivajo, da je investicijo potrebno podrobno pretehtati oziroma jo zaustaviti. Projekt TEŠ 6 razdvaja slovensko strokovno in splošno javnost. Del energetske stroke in investitor projekt vidita kot nujen za zagotavljanje varne energetske oskrbe, po drugi strani pa je projekt okoljsko, družbeno, gospodarsko in pravno sporen.

V oči bodejo predvsem naslednja nesporna dejstva:

- TEŠ6 onemogoča doseganje dolgoročnih podnebnih ciljev Slovenije in namesto, da bi iskali rešitve za reševanje podnebne krize, jo s tem projektom samo poglobljamo.
- Temeljni ekonomski elementi projekta so nejasni in tvegani, zaradi česar bi z odobritvijo državnega poročstva ali zastavo drugih energetske objektov kot poroštev za TEŠ 6, ogrozili javne finance ter povečali javni dolg in dolg gospodarstva. Potrebni so nedvoumni odgovori glede cene in razpoložljivosti domačega premoga, cene električne energije, okoljskih dajatev, emisijskih kuponov ter položaja konkurenčnih virov energije, saj bodo le-ti močno vplivali na kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno ekonomičnost projekta.
- Postopke v zvezi z vodenjem projekta preučujeta policija in Komisija za preprečevanje korupcije, na Evropsko komisijo pa sta bili v zvezi s projektom naslovljeni dve pritožbi, in sicer v zvezi s spoštovanjem Direktive o zajemanju in shranjevanju ogljikovega dioksida ter Direktive o javnem naročanju.

Politična odločitev o podpori projektu ne more biti sprejeta brez razjasnenih ključnih vprašanj in odgovornega ovrednotenja vseh tveganj, ki jih TEŠ 6 prinaša. Gre za projekt nacionalnega pomena, ki mora biti sprejet v širšem družbenem konsenzu.

Moratorij na odločanje o TEŠ 6

TEŠ 6 je danes največja in najdražja investicija, ki trenutno poteka v Sloveniji, in ki do sedaj še ni dobila nedvoumne politične zelene luči. Izgovarjanje, da se mora projekt nadaljevati, ker je že predaleč, je nesprejemljivo in ne ustreza dejstvom. Kljub temu gradbeni stroji v Šoštanju brnijo noč in dan ter s tem dvigujejo stroške projekta, za katerega še sedaj ni jasno, kako bo poplačan. Gre za neodgovorno ravnanje investitorja, ki je v 100 % državni lasti in bi glede na vse okoliščine moral pokazati toliko odgovornosti, da bi preprečil vse nadaljnje stroške, dokler investicija ne dobi nedvoumne politične zelene luči za nadaljevanje.

Da bi se izognili temu neodgovornemu ravnanju, predlagamo, da se s potrditvijo nove vlade RS nemudoma razpiše moratorij na vse nadaljnje aktivnosti, da se zaustavi postopek gradnje ter da se počaka na odgovore, na katere državljani in državljanke Slovenije čakamo že več kot dve leti in si jih kot davkoplačevalci in prebivalci naše države zaslužimo. Moratorij naj se izkoristi za ustanovitev in odločanje etičnega razsodišča, ki bo podalo za vlado zavezujoče mnenje glede prihodnosti tega projekta. Šestmesečni moratorij bi moral prav tako zadostovati za izdelavo trajnostnega energetskega scenarija.

Etično razsodišče

Etično razsodišče naj pretehta etično sprejemljivost odločitve o TEŠ 6, ki zadeva širok spekter družbenih vprašanj, iz vidika vpliva projekta na dobrobit ljudi, zaščito človekovih pravic, trajnostno ravnanje z okoljem in razvoj Slovenije. Varna prihodnost Slovenije temelji na zdravem in varnem okolju, socialni pravičnosti ter kakovostnem in uspešnem gospodarstvu. Eno ne more obstajati brez drugega. Odločitve v energetiki, ki temeljijo na teh načelih, tvorijo dolgoročno osnovo za mednarodno konkurenčno gospodarstvo, delovna mesta, blaginjo in družbeno kohezivnost v Sloveniji.

Etično razsodišče naj bo oblikovano po vzoru nemške Etične komisije za varno oskrbo z energijo ter sestavljeno iz uglednih in verodostojnih osebnosti z različnih strokovnih področij, kot so humanistika, družboslovje, ekonomija, pravo, energetika, okolje, zdravstvo in sociala. Člani razsodišča naj ovrednotijo projekt z vidika tveganj, ki jih prinaša na celo vrsto področij, ter z vidika njegove etične sprejemljivosti za današnje in prihodnje generacije. Člani razsodišča naj, kljub različnim vrednotenjem tveganj in pomena tega objekta za nacionalno energetiko, poskušajo priti do poenotenega mnenja o prihodnosti tega projekta. Mnenje bo argumentirano glede na najvišje etične standarde, ki izhajajo iz zaščite človekovih pravic, skrbi za dobrobit ljudi in trajnostnega ravnanja z okoljem. Etično razsodišče bo s tem prispevalo h kulturi informirane in vključujoče razprave o ključnih vprašanjih razvoja Slovenije in bo s tem pomembno podprlo proces odločanja.

Ustanovitev etičnega razsodišča naj takoj ob nastopu mandata predlaga predsednik Vlade RS. Člane, ustanovitveni akt ter druge relevantne dokumente naj potrdi Vlada.

Etično razsodišče naj obravnava vsaj naslednje vidike projekta: ekonomika projekta, trenutna in bodoča tveganja projekta, primerjava projekta z alternativami, skladnost projekta z vizijo prehoda v nizkoogljično družbo, posledice projekta za gospodarsko in energetske usmeritev Slovenije ter posledice projekta na okolje, zdravje ljudi, zaposlovanje in skladen regionalni razvoj. Podrobno se je potrebno opredeliti tudi do tega, kako bo Slovenija uresničila cilje zmanjšanja onesnaževanja s toplogrednimi plini, če bo TEŠ 6 zgrajen. Koalicijske partnerice naj se zavežejo, da bodo

argumentirano poročilo razsodišča in njegove smernice spoštovale in sprejele odločitev, ki bo skladna z rezultati dela razsodišča.

Trajnostni energetske scenarij

Ker je odločitev o TEŠ 6 potrebno sprejeti glede na vse razpoložljive alternative, je nujno izdelati tudi trajnostni energetske scenarij. Nekatere alternative projektu TEŠ 6 so bile raziskane že v osnutku Nacionalnega energetskega programa (2010-2030). Stroka priznava vsaj dve alternativni: prenova blokov 4 in 5 ter plinska elektrarna, ostale možne alternative še niso bile raziskane.

Nevladne organizacije že dalj časa pozivamo k pripravi resnično trajnostno naravnane energetskega scenarija, ki bo enakovreden vsem, v osnutku Nacionalnega energetskega programa, razdelanim scenarijem. Scenarij mora imeti dolgoročno usmeritev (vsaj do 2050) ter mora, skupaj z razvojem pametnih omrežij, temeljiti na trajnostnih in obnovljivih virih energije (ki jih lahko dopolnjujejo manjše decentralizirane kogeneracijske enote na plin). Scenarij mora izkoristiti vse razpoložljive potencialne za zmanjšanje porabe energije z ukrepi energetske učinkovitosti ter izključiti gradnjo novih objektov na premog in jedrsko energijo.

Presojanje o projektu TEŠ 6 na podlagi etičnih meril lahko prekine prakso netransparentnega, tveganega in do javnih financ neodgovornega odločanja. Na tem projektu je potrebno doseči družbeno soglasje, ki mu bomo lahko v prihodnje sledili tudi pri drugih projektih nacionalnega pomena.

V pričakovanju, da se boste aktivno zavzeli za umestitev te vsebine v koalicijsko pogodbo, vas lepo pozdravljamo.

S spoštovanjem,

Nina Štros, Greenpeace v Sloveniji, vodja
Vida Ogorelec, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, direktorica
Gorazd Marinček, Slovenski E-forum, društvo za ekonomiko energetike in ekologijo, predsednik
Petra Matos, Ekologi brez meja, predsednica
Živa Gobbo, Focus, društvo za sonaraven razvoj, predsednica
Senka Vrbica, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC
Matjaž Ugovšek, Duh časa, Društvo za trajnostni razvoj, predsednik
Herman Mikuž, Društvo Temno nebo Slovenije, predsednik
Erika Jež, Ekološko društvo Eco Vitae
Anamarija Slabe, Inštitut za trajnostni razvoj, strokovna vodja
Vili Kovačič, Davkoplačevalci se ne damo
Manca Košir, Gibanje za trajnostni razvoj TRS, predsednica
Matjaž Hanžek, Stranka za trajnostni razvoj TRS, predsednik
Darko Krajnc, Stranka mladih – zeleni Evrope, predsednik
Gregor Golobič, Zares – socialno liberalni, predsednik
Aleš Pevc, Društvo za ozaveščanje in osebno rast Sonce, predsednik

Več informacij:

Nina Štros, Greenpeace v Sloveniji, vodja, nina.stros@greenpeace.si oziroma 040 871-530

V VEDNOST:

Predsednik RS, v.d. predsednika Vlade RS, minister za gospodarstvo, minister za finance, predsednik DZ, predsednik DS, predsednik Računskega sodišča RS, predsednik Komisije za preprečevanje korupcije RS, Varuh človekovih pravic RS, Informacijski pooblaščenec RS, predsednica Sveta za trajnostni razvoj RS, predsednik Sveta za varstvo okolja RS, mediji